

Vícerychlostní Evropa

Lukáš Hendrych

Juniorní analytik think-tanku Evropské hodnoty

Dominik Bergmann

Externí spolupracovník Analytického týmu think-tanku Evropské hodnoty

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

- Vícerychlostní integrace není pro Evropskou unii ničím novým. Zmínky o ní se objevují již od 70. let minulého století. Evropští státníci se k tomuto principu v současné době však stále častěji vrací.
- Při bližším pohledu na evropskou integraci přitom rychle zjistíme, že rozdílnost, se kterou se členské státy do EU začleňují, je nepopiratelnou realitou, která je pro její současnou podobu příznačná.
- Nejviditelnějším znakem vícerychlostní Evropy je v posledních letech zejména eurozóna a schengenský prostor. Avšak rozdílu mezi unijními členy můžeme nalézt mnohem více.
- S různými stupni evropské integrace dokonce počítá i primární právo EU. Princip posílené spolupráce či možnost vyjednat si tzv. *opt-outs* jsou dobrými příklady toho, že evropský projekt běží na více úrovních.
- Otázkou tedy není, zdali směřujeme k vícerychlostní Evropě. Nyní jde spíše o to, zdali budeme tento integrační princip v nejbližší době prohlubovat a co taková praxe pro budoucnost evropského projektu jako celku bude znamenat.

1. Úvod

Jaká je budoucnost procesu evropské integrace? Tato otázka patří k těm neustále naléhavým a diskutovaným. Možností, kudy se vydat, je vícero a je potřeba najít tu, která bude nejlépe odpovídat reálným podmínkám v Evropě i ve světě a zároveň povede k cílům, jež jsou s integrací Evropy obecně spojovány (například podpora míru, blahobytu obyvatel Unie a hodnot, mezi které patří například úcta k lidské důstojnosti, svobody, demokracie či právní stát)¹. Jako jeden z možných modelů se nejpozději od poloviny 70. let² v rámci diskusí, ať už na akademické půdě, či na politické scéně, objevuje model tzv. vícerychlostní EU.

V roce 1975 belgický premiér Leo Tindemans navrhuje ve své *Zprávě o Evropské unii*³ různou míru integrace mezi členskými státy ES jako možné východisko z tehdejší situace. Neexistoval podle něj politický konsensus nad tím, co je Evropská hospodářská a měnová unie a jaké jsou nezbytné podmínky pro zajištění její funkčnosti, scházela i politická vůle přesouvat pravomoci na společné instituce. Tindemans do budoucna považoval jednotné tempo integrace za nemožné, a to z důvodů existence značných hospodářských a finančních rozdílů mezi členy Unie. Navrhoval proto, aby v rámci EU bylo umožněno jít dále státům, které mohou v integraci pokročit, a zároveň pomáhat ostatním státům jejich míru integrace dohonit. Existence více stupňů integrace v rámci EU tudíž měla být pouze dočasná, neboť všechny státy měly v budoucnu dosáhnout stejné úrovně.

Zaměříme-li se pouze na čelní politické představitele, pak zmínky o vícerychlostní EU ožívají v roce 1994 Wolfgang Schäuble a Karl Lamers⁴, kteří v ní spatřují způsob, jak zajistit flexibilní institucionální rozvoj v rámci EU. Různou míru integrace mezi členskými zeměmi tedy neomezují pouze na otázky spjaté s Evropskou hospodářskou a měnovou unií, ale diferenciaci připouští napříč všemi oblastmi integrace. Podobně v roce 2000 tehdy již bývalý předseda Evropské komise Jacques Delors⁵ obhajuje myšlenku tzv. avant-gardy, neboli průkopnických států, které by se integrovaly hlouběji než ostatní, a to nejen v ekonomických otázkách, ale také například v oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti (AFSJ).⁶ Cíl, jímž má být federace evropských států, by měl být všem členskými státům společný a měl by být všemi dosažen. O rok později se za vznik průkopnické skupiny států, které by se mimo rámec Smluv integrovaly hlouběji a razily tím cestu společné evropské integraci, přimlouvá i francouzský prezident Jacques Chirac.⁷

V posledních pěti letech se k myšlence vícerychlostní EU vyjadřovali jak poslední dva francouzští presidenti, Nicolas Sarkozy a François Hollande, tak i britský premiér David Cameron a německá kancléřka Angela Merkelová. Zatímco Sarkozy⁸ ji propagoval a mluvil o ní ve vztahu k ekonomické a měnové oblasti, Hollande⁹ ji odmítá a odvolává se na pojetí Jacquese Delorse. Podle obou je nicméně různá míra integrace mezi členskými státy nezbytnou reakcí na výzvy, kterým EU čelí, a nutným předpokladem jejího dalšího prohlubování. K vytvoření tzv. evropského jádra, které se bude integrovat rychleji než ostatní členské státy, vybízí i Merkelová¹⁰, která však podtrhává, že se nejedná o otázku pouze ekonomickou, ale také politickou. Naopak Cameron¹¹ vyzval k zastavení debat o dvourychlostní Evropě, čímž dal najevo, že představu vícerychlostní integrace má za nemístnou, považuje ji totiž za

důsledek pojetí EU jako měnové unie. Podle něj je však třeba chápat EU spíše jako svazek demokratických států, v jehož základu stojí jednotný trh.

Amsterodamskou smlouvou byl do primárního práva EU zaveden princip tzv. posílené spolupráce. Tento mechanismus umožňuje za stanovených podmínek skupině členských států přijmout nová opatření pro konkrétní oblast, a prohloubit tím vzájemnou spolupráci nad rámec Smluv.¹² Ostatním členským státům se přitom nechávají otevřené dveře se k ní v budoucnu připojit. Navázání posílené spolupráce je podmíněno povolením Rady a souhlasem Evropského parlamentu. V současné době je tento mechanismus využíván v oblasti právních předpisů upravujících rozvody a patenty, schválen byl ale i pro oblast daní z finančních transakcí. Tímto mechanismem tedy došlo k vytvoření právního rámce umožňujícího diferencovanou integraci států Unie. Otázkou však zůstává, o jaký model diferencované integrace se jedná, zda o vícerychlostní Evropu či některou z jejích variant.

Bez ohledu na princip vzájemné spolupráce zastánci modelu vícerychlostní Evropy poukazují, že se nejedná o možný model budoucí integrace, nýbrž o její aktuální stav. Jako příklad bývá nejčastěji uváděn rozdíl v integraci států eurozóny a ostatních členských států EU. Tento rozdíl má i svůj institucionální obraz například v podobě Euroskupiny, tedy grémia ministrů členských států EU, jejichž měnou je euro. Euroskupina byla ustavena Lisabonskou smlouvou (protokolem č. 14 o Euroskupině) a schází se pravidelně před zasedáním Rady pro hospodářské a finanční věci (ECOFIN). Důvodem jejího vzniku bylo pomocí posíleného dialogu „*usnadnit podmínky pro silnější hospodářský růst v Evropské unii a rozvinout za tímto účelem stále užší koordinaci hospodářských politik v eurozóně*“.¹³ Zároveň se předpokládá, že její existence je pouze dočasná, dokud se euro nestane měnou všech členských států. Tato skutečnost je nicméně komplikována „opt-outem“ Velké Británie a Dánska pro zavedení eura. Dosažení téhož cíle všemi členskými státy EU je tudíž nejisté, respektive vyloučené, pokud jmenované země své „opt-outy“ nezruší.¹⁴

Na aktuální existenci vícerychlostní Evropy bývá dále poukazováno v souvislosti se schengenským prostorem, potažmo vzhledem k celé oblasti Prostoru svobody, bezpečnosti a práva (AFSJ). Také v tomto případě se jedná o institucionalizovaný rozdíl v míře integrace členských států EU, jehož existence má být pouze dočasná. I tentokrát je však situace komplikována výjimkami některých členských států, totiž Velké Británie a Irska, které v tomto prostoru nemají plné členství.¹⁵ V souvislosti s migrační vlnou, se kterou se nyní Evropa potýká, se začaly objevovat pochybnosti o tom, zda je současná podoba schengenského systému udržitelná pro všechny členské státy EU. Mluví se o jeho reformě či dokonce úplném zhroucení, ale také o jeho omezení jen na některé členské státy. Nabízí se proto otázka, zdali by taková situace byla dokladem existence vícerychlostní Evropy.

Představa vícerychlostní Evropy bývá ve veřejném prostoru užívána vágně a lze se setkat s případy, kdy je tímto termínem označován takřka jakýkoliv rozdíl v míře integrace či spolupráce jednotlivých členských zemí. Jednotná definice pojmu „vícerychlostní Evropa“ není nicméně zaběhnutá ani v odborných kruzích. Například Alexander Stubb definuje vícerychlostní Evropu jako jeden z „*modelů integračních strategií, který se pokouší urovnat různorodost v rámci EU a umožňuje různým seskupením členských států sledovat soubor veřejných politik s odlišnými procedurálními a institucionálními úpravami*“.¹⁶ Naproti tomu na oficiálních stránkách EUR-Lexu je vícerychlostní Evropa definována jako

„metod[a] rozdílné integrace, kdy o společné cíle usiluje skupina zemí EU, které jsou schopné a mají vůli postupovat vpřed, přičemž se předpokládá, že ostatní země budou následovat později“.¹⁷

Společným rysem těchto definic je pojetí vícerychlostní Evropy jako modelu integrace, který se snaží zohlednit různorodost mezi členskými státy EU neboli jejich odlišnou schopnost pokročit v integračním procesu. Druhá z uvedených definic však jasněji poukazuje na jednotnost cíle všech členských států a zdůrazňuje temporální aspekt, zatímco první z nich vyzvedává aspekt institucionální. Všechny tyto aspekty jsou pro vymezení pojmu vícerychlostní Evropy nezbytné. Pro získání uspokojivé definice vícerychlostní Evropy je tudíž zapotřebí vytvořit jejich syntézu. Máme-li se o ni pokusit, pak by vícerychlostní Evropa mohla být definována jako model evropské integrace, který reflektuje různou připravenost a ochotu členských států EU pokročit v integračním procesu dále ke společnému cíli všech členských států, a to pomocí institucionálních struktur, jež jsou ukotveny v evropském primárním právu, a za předpokladu, že budou později následovány ostatními členskými státy.

Byť se tato definice může zdát příliš krkolomná, umožňuje odlišit vícerychlostní Evropu od ostatních modelů integrace, mezi které patří především „*Europe à la carte*“ či „*Europe à géométrie variable*“ či model avantgardních států neboli evropského jádra. První z těchto konkurenčních modelů integrace „*Europe à la carte*“ je spjat s představou nejednotné integrační metody, která by jednotlivým členským státům umožňovala volit si oblasti, v nichž se budou více integrovat, ovšem za předpokladu, že by existoval minimální počet společných cílů.¹⁸ Jinak řečeno, podle tohoto modelu by existoval jeden hlavní proud evropské integrace, ale jednotlivým členským státům by bylo umožněno na základě jejich potřeb, schopností a vůle integrovat se hlouběji v jimi zvolených oblastech bez ohledu na to, zda se k nim ostatní v budoucnu přidají. Jejich integrace by se rovněž děla mimo rámec Smluv. Oproti tomu „*Europe à géométrie variable*“ je metoda evropské integrace, která předpokládá, že mezi jednotlivými členskými státy mohou existovat nepřekonatelné rozdíly, a proto umožňuje některým členským státům sledovat společný cíl, zatímco ostatním by bylo umožněno držet se zpátky.¹⁹ Nepředpokládá se tedy, že by všechny členské státy později dosáhly jednoho společného cíle, ale protože rozdíly mohou být nepřekonatelné jen v určitém časovém období, tato možnost není ani vylučována. Různý postup v integraci je nicméně zakotven v primárním právu. Rozhodnutí jsou přijímána buď na mezivládní, nebo na unijní úrovni, a to všemi členskými státy. Počítá se přitom s tím, že státy, které nechtějí nebo nemohou pokročit v integraci, se zdrží hlasování. Ve srovnání s vícerychlostní Evropou je diferenciací v tomto případě spíše sektorová než časová, resp. temporální aspekt zde nehraje stěžejní roli. U posledně jmenovaného modelu je rozdělení na avantgardní státy, usilující o vytvoření federace, a ty ostatní fixní. V tomto modelu jsou rozhodnutí o otázkách týkajících se federace přijímána pouze první skupinou.²⁰

Jaký je současný stav evropské integrace? Je vícerychlostní Evropa integračním modelem budoucnosti, nebo spíše realitou? A pokud je realitou, pak ve kterých oblastech? A je vůbec žádoucí tento model integrace přijmout? Jaké by mohly být její důsledky? To jsou otázky, které se pokusíme prozkoumat v následující části tohoto textu.

2. Eurozóna

Pokud při pohledu na současnou EU budeme hledat jednotlivé politiky, ve kterých není Unie jednotná a ve kterých integrace probíhá na různých úrovních různými způsoby, určitě nás na prvním místě napadne měnová unie, tzv. eurozóna.

Tento projekt byl do praxe uveden v roce 1999, kdy společná evropská měna měla pouze bezhotovostní podobu. Euromince a eurobankovky byly do oběhu dány až 1. ledna 2002.²¹ Zprvu platilo eurem 11 států, konkrétně se jednalo o Belgii, Finsko, Francii, Irsko, Itálii, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko.

Od té doby následovalo celkem sedm rozšíření této unie. Zatím poslední proběhlo v roce 2015, kdy se společnou měnou začalo platit v Litvě. V současné době eurozónu tvoří 19 států Evropské unie (vedle výše zmíněných také Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Malta, Řecko, Slovinsko a Slovensko). V rámci EU se tedy eurem neplatí v devíti zemích (v Bulharsku, České republice, Chorvatsku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Švédsku, ve Velké Británii a Dánsku), přičemž Velká Británie a Dánsko mají ohledně zavedení společné měny dokonce trvalou výjimku. Pokud jde o Dánsko, to musí společně s Bulharskem „udržovat kurzy svých měn v povoleném flukтуаčním pásmu od stanoveného středního kurzu k euru jako podmínku vstupu do eurozóny“.²²

Již při tomto krátkém exkurzu jasně vidíme, že víceúrovňovost v rámci Unie již dávno existuje. Při bližším vhledu do problematiky zemí eurozóny a zemí mimo ni však vidíme, že rozdíly jsou ještě znatelnější.

I. Pravomoci členů eurozóny

Jak již bylo zmíněno v úvodu, eurozóna má i svůj institucionální obraz v podobě tzv. Euroskupiny, která byla ustanovena Lisabonskou smlouvou. Tvoří ji ministři financí zemí eurozóny a před zasedáním ECOFINu Rady Evropské unie se vždy schází a koordinuje svou politiku. Již kvůli tomu jsou země, které eurem neplatí, v jisté nevýhodě. Další důležitou institucí, která je s měnovou unií spojena, je Evropská centrální banka (ECB). Ta je centrální bankou 19 zemí EU, které přijaly euro. Jako hlavní cíl si ECB při svém vzniku vytyčila především udržovat cenovou stabilitu v eurozóně a je s ní spojen vznik Evropského systému centrálních bank (ESCB). Ve smlouvě o ustanovení ECB se píše následující: „*Evropská centrální banka a národní centrální banky tvoří Evropský systém centrálních bank (ESCB). Evropská centrální banka a národní centrální banky členských států, jejichž měnou je euro, tvoří Eurosystém a řídí měnovou politiku Unie.*“²³ Jejimi řídicími orgány jsou Výkonná rada, Rada guvernérů a Generální rada. Důležitou funkci vykonává Výkonná rada, která „připravuje zasedání guvernérů“ a „provádí měnovou politiku v eurozóně na základě rozhodnutí a obecných zásad přijatých Radou guvernérů“²⁴. Rada dále řídí běžnou činnost ECB a vykonává pravomoci jí svěřené Radou guvernérů. Z toho vyplývá, že hlavní slovo ve struktuře ECB má právě Rada guvernérů, která je hlavním rozhodovacím orgánem banky a je tvořena ze členů Výkonné rady a z guvernérů národních centrálních bank všech zemí eurozóny.

Třetím vrcholným orgánem ECB pak je Generální rada, kterou tvoří prezident ECB, viceprezident ECB a konečně guvernéři centrálních bank všech zemí Evropské unie. Nicméně pravdou je, že rozhodovací pravomoci tohoto orgánu (i když jej tvoří i země neplatící eurem) jsou velice malé, a tak na fungování měnové unie prakticky nemá žádný zásadní vliv. Generální rada je taky pojmána jako „orgán vytvořený na přechodnou dobu existence států EU, které nezavedly euro“.²⁵ Jelikož však Cameron zdůraznil, že Spojené království se nikdy k eurozóně nepřipojí, a jelikož má stejnou výjimku i Dánsko a ve Švédsku bylo euro odmítnuto referendem, vypadá to, že tento druh vícerychlostní Evropy – tedy konečné dospění ke stejnému cíli – nebude fungovat.

3. Další vícerychlostní mechanismy

Nyní se podívejme ještě na několik dalších příkladů z oblasti ekonomického vládnutí Evropské unie, které bychom do fenoménu vícerychlostní Evropy mohli také zařadit. Jedná se totiž o mechanismy a dohody, které neplatí pro všechny členské státy Unie, nýbrž jen pro jejich část.

I. Evropský stabilizační mechanismus

Prvním takovým příkladem může být Evropský stabilizační mechanismus (ESM). Podle něj mohou členské státy, jejichž měnou je euro, zavést opatření k zajištění stability eurozóny jako celku. ESM začal fungovat v říjnu 2012, nicméně poslední zemí, která smlouvu o ESM ratifikovala, byla Česká republika 3. dubna 2013. ESM přijaly již všechny členské státy Unie, efektivnosti však nabývá až po jejich vstupu do eurozóny. Zde je ale namístě si připomenout případy Velké Británie, Dánska a Švédska, které mají ohledně přijetí eura výjimku. K bodu, kdy bude mít tento mechanismus efekt na všechny státy Unie, se tedy s velkou pravděpodobností nikdy nedostaneme.

II. Euro Plus Pact

V březnu roku 2011 23 států podepsalo také Euro Plus Pact. Jeho účelem má být především stabilizace eurozóny a byl prezentován jako mezivládní řešení jak zvýšit fiskální a ekonomickou disciplínu jednotlivých členských států.²⁶ Přípravy tohoto paktu začaly v roce 2010 kvůli čím dál výraznějším rozdílnostem v eurozóně. Mezi závazky spojené s podpisem dohody patří mnoho reforem s cílem posílit ekonomické pilíře Ekonomické a měnové unie a dosáhnout nové společné politické koordinace.²⁷

Euro Plus Pact podepsalo všech tehdejších 17 členů eurozóny stejně jako dalších šest zemí. Pokud jde o země eurozóny, jednalo se o Rakousko, Belgie, Kypr, Estonsko, Finsko, Francii, Německo, Řecko, Irsko, Itálii, Lucembursko, Maltu, Nizozemsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. Dalšími šesti signatáři pak byly Bulharsko, Dánsko, Lotyšsko, Litva, Polsko a Rumunsko.²⁸

Mezi státy, které dohodu v roce 2011 nepodepsaly, bylo Chorvatsko, Česká republika, Maďarsko, Švédsko a Velká Británie.

K celému projektu se již v roce 2012 vyjádřil Jean-Claude Piriš ve své knize *The Future of Europe. Towards a Two-speed EU?*. V ní tvrdí, že vzhledem k faktu, že ne všichni členové eurozóny jsou

přípravě přijmout zákonné striktní závazky, pakt nebude fungovat ani pokud jde o kontrolu národních implementačních opatření evropskými institucemi (včetně případné role Evropského soudního dvora), ani vzhledem k možnosti sankcionovat státy, které dostatečně neimplementují evropské právo a závazky podle evropských smluv.²⁹

Nejenže se ke smlouvě nepřipojily všechny unijní státy, vlastní pravidla nejsou podle Jean-Claude Pirise ve své podstatě realizovatelná ani pro samotné signatáře. Piriš jde ve svých myšlenkách ještě dále. Pokud podle něj státy, které se k paktu zavázaly, nebudou schopny své závazky plnit, což se v současnosti děje, je namísto zvážit myšlenku vytvoření nejen faktické vícerychlostní Evropy, nýbrž vytvoření vícerychlostní Evropy také v právním smyslu, tedy právního zakotvení v evropských smlouvách. Piriš uvádí, že „Evropská unie by měla znovu zvážit myšlenku vícerychlostní Evropy. A to z důvodu, aby se vyhnula možnosti, že prohlubování integrace by se mohlo zastavit, případně by mohlo začít upadat“.³⁰

Jeho slova o nefunkčnosti paktu potvrdil výzkum Evropského centra pro politickou strategii provedený v květnu roku 2015. Jeho výsledky ukázaly, že samotná realizace paktu je v jakémsi spícím stavu, tedy není aktivně využíván či realizován většinou signatářů. Celková reforma tohoto paktu a jeho realizace by měly proběhnout nejpozději do června roku 2017.³¹

III. Fiskální kompakt a two-pack

Dalším příkladem toho, že má Evropská unie v ekonomickém ohledu více stupňů, na kterých přijímá a plní smlouvy, je Fiskální pakt, který vstoupil v platnost 1. ledna 2013. Ten je součástí většího celku, respektive Smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii (TSCG). Nejprve Fiskální pakt ratifikovalo 15 států. Česká republika a Velká Británie se k paktu zprvu připojit vůbec nechtěly³². Na konci roku 2013 proběhla úspěšná ratifikace již ve 25 zemích³³, Česká republika se k němu připojila až za Sobotkovy vlády v březnu 2014. Řídit se jím však máme až po přijetí společné evropské měny.³⁴ Posledním státem, který smlouvu stále neratifikoval, je Velká Británie.³⁵

Přijetí Fiskálního paktu je tak dalším příkladem, na kterém vidíme, že Unie funguje v různých rychlostech. TSCG je totiž „mezivládní smlouvou a není tedy legislativou EU; zároveň jsou její nařízení závazná pouze pro státy měnové unie“.³⁶ Vzhledem k současným požadavkům Velké Británie a k faktu, že eurozóna nezahrnuje všechny státy Unie, se opět jedná o jeden z možných příkladů v současnosti faktické víceúrovňové EU.

Pokud jde o hlavní cíle Fiskálního paktu, vznikl v reakci na dluhovou krizi a jeho účelem je zpřísnit rozpočtová pravidla jednotlivých členských států. Členské státy by tak nově měly do svých právních ráďů zakotvit pravidlo ohledně vyrovnaných (či přebytkových) rozpočtů. Povoleno deficit státního strukturálního rozpočtu je maximálně 0,5 % HDP, výjimku pak tvoří země se zadlužením nižším než 60 % HDP, u kterých je možno dosáhnout deficitu strukturálního rozpočtu až 1 % HDP. Pokud jde o vynutitelnost těchto pravidel, pravomoci má mít Soudní dvůr EU, který by státy neplnící pravidla mohl sankcionovat až do výše 0,1 % HDP daného státu.³⁷ Pravdou nicméně je, že Soudní dvůr EU doposud

žádnou ze zemí za neplnění závazků nesankcionoval, přestože řada států pravidla určená Fiskálním paktem nedodrží.

Rozdíl mezi zeměmi eurozóny a těmi stále platícími vlastní měnou ještě více reflektuje tzv. two-pack, který vstoupil v platnost 30. května 2013. Obecně se jedná o přísnější rámec pro země eurozóny v oblasti fiskálního dohledu.³⁸

IV. Bankovní unie

Jako poslední příklad můžeme uvést nedávno vzniklou Bankovní unii. Bankovní unie je systém „bankovního dohledu a řešení krizí bank na úrovni EU, fungující na základě celoevropských pravidel“.³⁹ Snaží se tak dostat tok kapitálu částečně pod kontrolu finančních struktur Evropské unie.⁴⁰ Hlavním cílem je tedy zajistit schopnost bank odolat finančním krizím a vyhnout se situacím, kdy mají být zachraňovány z daní občanů členských států. Posílena tak má být celková stabilita v eurozóně a v celé EU. Členy Bankovní unie jsou však jen země eurozóny a dále pak ty členské státy, které se pro účast dobrovolně rozhodnou.

Země platící společnou měnou tedy v systému participovat musejí, ostatní ne. Pravdou ale je, že i nečlenové Bankovní unie čerpají z její existence výhody, členy by tak z principu měly být všechny státy. Nicméně vůli nepřistoupit k Bankovní unii již deklarovala Velká Británie a Švédsko.⁴¹

Vedle toho zde existují státy, které o případném přistoupení k Bankovní unii stále nerozhodly. Jedná se o Dánsko, Polsko, Maďarsko, Chorvatsko a Česko, Rumunsko a Bulharsko. O připojení zejména států střední Evropy se však čím dál více pochybuje.⁴²

V. Schengenský prostor

Pokud jde o ekonomickou oblast, na výše zmíněných příkladech vidíme, že evropská integrace již celé roky neběží ve všech sférách a ve všech členských státech stejnou rychlostí. Již jsme si řekli, že asi nejviditelnější předěl v unijní integraci je existující měnová unie jako taková. Není se co divit, rozdíl v tom, zda země platí či neplatí eurem, je rozdíl znatelný a ve společnosti známý. Nicméně ekonomická oblast evropské integrace není jedinou, ve které již vícerychlostní Evropu můžeme v praxi pozorovat. Vedle společného platidla při pohledu na současnou podobu evropské integrace jasně vidíme obrovský předěl také v oblasti svobody pohybu osob. Ty se tak mohou přemisťovat mezi jednotlivými státy bez toho, aby musely při překročení hranic projít jakoukoli hraniční kontrolou.

Vše započalo již v roce 1985, kdy se prvních pět států tehdejšího Evropského společenství rozhodlo zrušit kontroly na svých vnitřních hranicích a ponechat je pouze na hranicích vnějších. Během následujících třiceti let se počet zemí, které tzv. Schengen tvoří, značně rozšířil. V současnosti v tomto „prostoru bez hranic“ nalezneme celkem 22 států Evropské unie a 4 státy, které unijními členy nejsou.⁴³ Mezi zmíněných dvaadvacet států náleží Belgie, Česko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko,

Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko. Pokud jde o nečlenské státy Evropské unie, které jsou v Schengenu, jedná se o Island, Norsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko.

Nicméně v rámci EU stále existuje dalších 6 zemí, které součástí schengenského prostoru nejsou. Patří mezi ně Bulharsko, Chorvatsko, Irsko, Kypr, Rumunsko a Velká Británie. Avšak rozdíly mezi jednotlivými zeměmi existují i v rámci této skupiny. Zatímco Kypr, Rumunsko, Bulharsko a Chorvatsko by v Schengenu rádi byli, Irsko a Velká Británie se plnému členství v něm prozatím úmyslně vyhýbají. První čtyři zmíněné země stále nesplňují kritéria pro přijetí do schengenského prostoru, další dva zmíněné státy tato kritéria splňují. Velká Británie a Irsko se však rozhodly, že součástí Schengenu budou jen částečně, a ponechaly si jak hraniční, tak celní kontroly.⁴⁴ I zde tedy můžeme nalézt situaci (podobně jako u měnové unie), kdy myšlenka vícerychlostní Evropy sice počítá s tím, že v budoucnu všechny členské státy dosáhnou jedné pomyslné úrovně, avšak z praxe je zřejmé, že některé státy na tuto společnou linii nikdy dorazit nechtějí. To je případ Velké Británie a Irska, obdobně jako Británie, Dánska a Švédska u jednotné měny. V tomto kontextu tedy vidíme, že myšlenka dočasné vícerychlostní Evropy se stává spíše faktickým a trvalým stavem. Tuto hypotézu navíc v poslední době silně podporují úvahy a návrhy, které doprovázejí nalézání řešení současné migrační krize. Myšlenka volného pohybu osob je v nich totiž místy nabourávána a podkopávána. Zatím však naštěstí jen rétoricky.

VI. Opt-outs jednotlivých zemí a další mechanismy

Ani zmínkou o schengenském prostoru jsme však otázku nejednotnosti a různého stupně a míry integrace členských zemí Unie zdaleka nevyčerpali. Vedle nejrůznějších štěpení v rámci ekonomické sféry integrace a volného pohybu osob v Unii existují u řady členských států tzv. *opt-outs*, tedy trvalé výjimky z práva EU. Ty si jednotlivé členské státy vynucují zejména v důsledku nátlaku ze strany domácího voličstva. Mainstreamové strany tak jsou často nuceny změnit podmínky členství své země v rámci unijního práva, aby voličskou poptávku uspokojily. Primární právo Unie je v současné době takových opt-outů plné.

Zářným příkladem výjimek vzniklých na základě domácí voličské poptávky je Dánsko. Dánové totiž v roce 1992 v referendu odmítli Maastrichtskou smlouvu, respektive jim při přijímání této smlouvy vadily čtyři její oblasti – ustanovení o společné měně (viz výše), spolupráce v oblasti justice a vnitra a zmínky o evropském občanství a obranné spolupráci. Ve všech těchto oblastech si Dánsko v rámci primárního práva EU vynutilo výjimky a Maastrichtská smlouva byla následně v roce 1994 dánskými občany v referendu přijata. Dánové tak nejenže mají výjimku z přijetí společné měny a nejsou tedy zavázáni euro v budoucnu přijímat, ale mají ji také z účasti na evropské obraně v rámci jednotné bezpečnostní a obranné politiky. To v jednoduchosti znamená, že Dánové se nemohou podílet na „vypracovávání a provádění rozhodnutí a na aktivitách EU, které souvisejí s obranou“.⁴⁵ Stejně tak je Dánsko zemí, která je vyloučena z evropského prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Posledním bodem, který souvisí s výjimečným právním postavením tohoto státu v rámci primárního práva EU, i když nejde o klasický opt-out, je právní záruka ze strany Unie ohledně evropského občanství. V Amsterodamské smlouvě z roku 1997 je tak výslovně napsáno, že „občanství Unie státní příslušnost členského státu nenahrazuje, nýbrž doplňuje“.⁴⁶

I další země, respektive jejich obyvatelé, jsou na mnohé unijní otázky v rámci primárního práva EU dosti citlivé a své výjimky si obstaraly také. Nejvíce opt-outů má Velká Británie, která si vynutila výjimky ve čtyřech oblastech.⁴⁷ Kromě výše uvedené výjimky z přijetí společné evropské měny a neúčasti na schengenském prostoru volného pohybu osob se jedná o oblast svobody, bezpečnosti a práva a o nepodepsání Charty základních lidských práv. Pokud jde o první zmíněné, Británie má právo využít opt-out v legislativě spojené s tímto prostorem. Pokud jde o nepodepsání Charty, Brity k tomuto kroku vedly obavy, že by narušovala pracovní právo Spojeného království.⁴⁸

Nicméně Britové nejsou jediní, kteří měli s Chartou problémy. Přistoupit k ní totiž odmítlo také Polsko. To se na rozdíl od Británie obávalo, že podpisem dokumentu získají polské homosexuální páry stejná práva a výhody, jaké mají v rámci Polska páry heterosexuální. Ochotná připojit se k této Chartě však nebyla ani Česká republika. Vláda Bohuslava Sobotky to však v roce 2014 udělala.

Vedle nejrůznějších opt-outů jsme se již zmínili také o jedné právní záruce, a to ve vztahu Dánska k evropskému občanství. Podobnou právní záruku si vynutilo také Irsko, a to v rámci tzv. Irského protokolu. V roce 2008 totiž irští občané v referendu odmítli přijetí Lisabonské smlouvy, což si vynutilo několik drobných změn. Ve skutečnosti se však jedná o deklarace slibující jejich připojení v rámci budoucí smlouvy primárního práva. Irové tak získali neformální přísliby v otázkách bezpečnosti a obrany, etnické problematiky a daní.⁴⁹

Vedle výše zmíněných příkladů zaměřených na problematiku vícerychlostní Evropy se v rámci rozhodování v EU od přelomu tisíciletí používá ještě další mechanismus, který taktéž souvisí s různými pohledy členských zemí na probíhající integraci. Amsterodamská smlouva z roku 1999 ve svém textu v rámci II. pilíře totiž zmiňuje nový způsob hlasování, a to tzv. konstruktivní abstenci. Tento mechanismus se tedy dotýká Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (která je obsahem II. pilíře smlouvy) a jednotlivým státům umožňuje zdržet se hlasování v této oblasti, aniž by jej však svým postojem zablokovaly. Jedná se tedy o kompromis mezi odmítavým postojem členského státu v dané otázce a mezi ochotou umožnit většině prosadit svůj názor. I když se ve svém důsledku nejedná o princip, který by různorodost integrace posiloval, jeho přijetí a začlenění do primárního práva EU bylo jedním z prvních pokusů, jak se vyrovnat s různými pohledy členských států na vývoj evropského projektu. Jak jsme si však ukázali výše, nebyl ani zdaleka dostačující.

Stejně tak si je v souvislosti s Amsterodamskou smlouvou dobré připomenout ještě další nové ustanovení, se kterým přichází. Jedná se o již zmíněný princip posílené spolupráce, někdy nazývaný jako princip flexibility. Ten může uvést v život nejméně 9 států, které pro svůj cíl nenašly dostatek spojenců v rámci EU. Dojednaná pravidla tak podle tohoto mechanismu platí pouze v rámci této skupiny členských států, nikoli pro celou „osmadvacítku“. I když byl uvedený princip v primárním právu zakotven již na přelomu tisíciletí, využit byl poprvé až v roce 2010.

Jednalo se tehdy o problematiku rozvodů manželských párů, které tvoří občané různých unijních států. Ti si podle nových pravidel, které si mezi sebou před šesti lety vyjednalo celkem 14 unijních členů, mohou vybrat, dle jakého právního řádu bude jejich rozvod probíhat.⁵⁰ Rozvody však nejsou jedinou oblastí, ve které byl zmíněný mechanismus použit. V roce 2011 přijalo 25 členských států EU nařízení

o evropském patentu, čímž poprvé v historii vznikl společný systém patentové ochrany v rámci Unie.⁵¹

52

Snahou o využití principu posílené spolupráce však může být i přijetí mezivládní dohody s názvem Průmská smlouva, která je někdy označována jako Schengen III. Smlouva ve skutečnosti na schengenskou spolupráci navazovala a byla přijata v roce 2005. Jejím cílem bylo zajistit lepší spolupráci v oblasti volného pohybu osob v kontextu efektivnější výměny informací pro boj s terorismem, přeshraniční kriminalitou a nelegální migrací. Nicméně zařazení této dohody mezi mechanismy posílené spolupráce je diskutabilní. Důvodem je, že dohodu podepsalo jen sedm členských států, přičemž podmínkou pro naplnění principu posílené spolupráce je již zmíněných devět členů. Ve své podstatě se tedy jedná o spolupráci mimounijní, svým obsahem se však explicitně dotýká unijní politiky Prostoru svobody, bezpečnosti a práva a o vytvoření spolupráce založené na principu posílené spolupráce se snaží.

4. Správný či nesprávný směr?

Problematika existence vícerychlostní Evropy je opředena mnoha otazníky. Odborníci, akademici i samotní politici v ní spatřují jednak pozitivní vývoj v rámci evropské integrace, jednak vývoj negativní. Podívejme se nejprve na možné výhody vícerychlostního principu v rámci integrace. Jak známo, rychlost pokroku určuje vždy ten nejpomalejší. Bez britské opozice by Německo společně s Francií vytvořily jednotnou a silnější unii již před lety. Nespornou výhodou takového principu tedy je, že „silné prointegrační jádro“ bude schopno vytvořit jednotnější a silnější uskupení mnohem dříve a bez větších problémů. Stejně tak rozdílnost jednotlivých politik členských zemí a jejich hospodářského vývoje hraje do karet spíše různým stupňům integrace. Vícerychlostní Evropa by tak byla řešením pro státy se specifickými problémy. „Pokud by Řecko, Irsko, Portugalsko, Španělsko a Itálie nebyly vázány striktními německými pravidly spojenými s jednotnou evropskou měnou, mohly by se z krize dostat jinou cestou již dávno.“⁵³ Dalším aspektem, který je nutno v rámci výhod tohoto principu zmínit, je efektivita, respektive neefektivita rozhodování v rámci celé Unie. V případě vytvoření určitého jádra států s podobnějšími zájmy a pohledy na integraci by bylo mnohem snazší nalézat kompromisy a shodná řešení. Vícerychlostní princip by tak EU mohl poskytnout flexibilitu při řešení politických a ekonomických problémů.⁵⁴

Nicméně výhody jdou – jak to tak bývá – ruku v ruce s nevýhodami. Pokud bychom přistoupili na myšlenku, že integrovat členské státy v různých stupních a v různých dobách s rozdílnou intenzitou je žádoucí, přijali bychom tezi o jakési „přetrvávající rozdílnosti“. Rozdělení států na dvě či více skupiny by tak ve své podstatě šlo proti ideálům, na kterých byla EU založena. Státy velké či malé, ekonomicky silné či slabé – ty všechny si mají být dle základních smluv Unie rovny. Dva či více evropských bloků by mezi sebou mohly v budoucnu vzbuzovat rivalitu, poškodit export některých oblastí či poškodit finanční stabilitu Unie.⁵⁵ Dalším problémem by se mohlo stát jakési podkopání evropské solidarity, přičemž Francie a Německo by nastavovaly pravidla, která by ostatní měli postupem času dohánět. Samy by však na jejich tvoření neměly jakýkoli podíl.

S tím souvisí další negativní důsledek – samotná Unie a rozhodování v ní by se staly nepřehlednější, složitější a především méně demokratické. Právo silnějšího by rázem bylo nad právem primárním. Větší složitost a nepřehlednost by se pak projevila ve vytvoření nových bariér, které by byly s případným vytvořením nových bloků států spjaty. Kdo by určil, jaký stát se do jakého bloku nejvíce hodí? Jak by spolu jednotlivé bloky spolupracovaly? Jak by se s tím vyrovnala již tak přebujelá evropská byrokracie? Jak jednou prohlásil bývalý předseda Evropské komise José Manuel Barroso: „Evropská unie buď společně pluje, nebo se společně potápí.“⁵⁶

5. Závěr

Z výše uvedených příkladů nám jasně vyplývá, že určitá forma vícerychlostní Evropy již je realitou. Otázkou tedy není, zda takový model vytvořit. Otázka naopak zní, zda jej nadále prohlubovat, pokračovat v něm. Prozatím se zdá, že Unie vykročila směrem výše zmíněné „*Europe à la carte*“, tedy cestou nejednotné integrační metody, která členským státům umožňuje volit si oblasti, v nichž se budou více integrovat. Při pohledu na počínání Velké Británie se však nabízí otázka, zdali jsme se již nedostali k modelu „*Europe à géométrie variable*“, který předpokládá, že mezi jednotlivými členskými státy mohou existovat nepřekonatelné rozdíly bez sledování společného cíle. Příklady potvrzujícími tuto hypotézu mohou být jednak autokratické tendence maďarského premiéra Viktora Orbána či nové polské konzervativní vlády pod taktovkou Jarosława Kaczyńského, jednak odlišná zahraniční politika zejména východních členských států nebo důrazně odmítavé postoje Británie například vzhledem k přijetí jednotné evropské měny.

Predikci, že se evropská integrace bude v nejbližší budoucnosti vyvíjet spíše cestou nepřekonatelných rozdílů, svědčí mimo jiné v únoru proběhlé jednání Evropské rady v Bruselu. David Cameron zde svým unijním partnerům předložil několik návrhů, které upravují postavení Británie vzhledem k ostatním členským státům. A bylo mu vyhověno. V této chvíli stačí zmínit jeden – odmítnutí klauzule stále těsnější Unie (*ever closer Union*), čímž dali Britové jasně najevo, že s hlubší integrací EU nepočítají, spíše naopak. Pravdou je, že důležitým milníkem bude datum 23. června, tedy den konání britského referenda o vystoupení z Unie. Jeho výsledek a zejména následná jednání nám o budoucnosti evropské integrace poví mnohé.

Jednou z možností bude naprostá přeměna základních smluv EU, která by mohla znamenat odklon od všeho, co zmiňuje Lisabonská smlouva, a naopak příklon k nové podobě integrace jako takové. V takovém případě by však bylo potřeba všeobecné shody, což je stále ještě nepravděpodobné. Druhou možností, jak by se mohla ona vícerychlostní integrace vyvíjet, je podle Lisabonské smlouvy. V takovém případě by se pokračovalo v již započatém trendu vytváření a prosazování výjimek, opt-outů a „výjimečných pozic“ jednotlivých členských států. Třetí možností je pak formální vytvoření vícerychlostní Evropy například pomocí nové smlouvy, která by existovala vedle smluv současných a evropskou integraci by nově definovala. To by samozřejmě také vyžadovalo souhlas všech členských států, ten by však již byl lépe dosažitelný.

Budoucnost evropské integrace je tedy stále neznámá. Podle výše zmíněných příkladů a také dle výsledků únorového summitu a počínání Británie jako takové však můžeme předpokládat, že ona formulace *ever closer Union* nebude v nejbližší době naplňována. Britové svým počínáním totiž vytvářejí nový precedent. Takový, ke kterému se mnozí členové Unie, zejména z její východní části, čím dál více kloní. Období vícerychlostní integrace tak pravděpodobně bude i nadále pokračovat. Zda budou někteří aktéři prosazovat vytvoření jednotného a silného jádra, které bude klauzuli o stále těsnější Unii chtít naplňovat bez ohledu na ostatní členské státy EU, zatím není známo. Minimálně pro šest zakládajících členů Evropské unie však je tato cesta jednou z reálných možností.

¹ Viz Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, (OJ C 83/01), čl. 3, odst. 1

² Viz Leo Tindemans, „[European Union](#)“, Bulletin of the European Communities, 29. prosinec 1975

³ Ibid.

⁴ Wolfgang Schäuble and Karl Lanners, „[Überlegungen zur europäischen Politik](#)“, CDU/CSU, 1. září 1994

⁵ Jacques Delors, „[Europe needs an avant-garde, but...](#)“, Centre for European Reform, issue 14, 2. říjen 2000

⁶ V této souvislosti je nutné poznamenat, že Jacques Delors mluví o „une Europe différenciée“, kterou staví do protikladu k „une Europe à deux vitesses“ či k „une Europe à la carte“. Zjistit zda a do jaké míry se Delorssem navrhovaný integrační model liší od modelu dvou- či vícerychlostní Evropy, s kterým se pracuje dále v textu, by si vyžádalo vlastní studii. Obsah jednotlivých pojmů se totiž liší v závislosti na perspektivách v kontextu národních debat.

⁷ Představa Jacquese Chiraca se v mnohém podobá té, kterou hájil Delors, na rozdíl od něj se však například brání vytváření dalších institucionálních struktur v rámci EU. Viz Jacques Chirac, „[Our Europe](#)“, speech, Berlin, 27. červen 2000

⁸ [Charlemagne, „Two-speed Europe, or two Europes?“, The Economist, 10. listopad 2011, \[citováno 11. duben 2016\], <http://www.economist.com/blogs/charlemagne/2011/11/future-eu>](#)

⁹ François Hollande, « Le discours de François Hollande au parlement européen », Le Figaro, 27. březen 2014, [citováno 11. duben 2016], <http://www.lefigaro.fr/politique/le-scan/2014/03/27/25001-20140327ARTFIG00082-le-discours-de-francois-hollande-au-parlement-europeen.php>

¹⁰ Michael Kaczmarek, „Arbeitspläne für ein geteiltes Europa“, EurActiv.de, 12. červenec 2012, [citováno 11. duben 2016], <http://www.euractiv.de/section/prioritaten-der-eu-fur-2020/news/arbeitsplane-fur-ein-geteiltes-europa/>

¹¹ David Cameron, „David Cameron's EU speech - full text“, The Guardian, 23. leden 2013, [citováno 11. duben 2016], <http://www.theguardian.com/politics/2013/jan/23/david-cameron-eu-speech-referendum>

¹² Viz EUR-Lex, „Posílená spolupráce“, [citováno 11. duben 2016], <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:ai0018&from=CS>

¹³ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, Protokol (č. 14)

¹⁴ Další zemí, u níž není jasné, zda přijme v budoucnu euro, je Švédsko, které se sice k jeho přijetí zavázalo, ale zároveň bylo odmítnuto v referendu.

¹⁵ Nejasnosti panují i ohledně Kypru, který požádal o odklad svého plného členství. U Rumunska, Bulharska a Chorvatska se jejich plné členství v Schengenu předpokládá.

¹⁶ Nicole Koenig, „A differentiated view of differentiated Integration“, Jacques Delors Institut, 23. červenec 2015, [citováno 11. duben 2016], <http://www.institutdelors.eu/media/differentiatedintegrationjdi07juli2015.pdf?pdf=ok>

¹⁷ EUR-Lex, „Vícerychlostní Evropa“, [citováno 11. duben 2016], http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/multispeed_europe.html?locale=cs

¹⁸ EUR-Lex, „Evropa, à la carte“, [citováno 11. duben 2016], http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/europe_a_la_carte.html

¹⁹ EUR-Lex, „Proměnlivá geometrie Evropy“, [citováno 11. duben 2016], http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/variable_geometry_europe.html

²⁰ Katharine Holzinger & Frank Schimmelfennig, „Differentiated Integration in the European Union: Many Concepts, Sparse Theory, Few Data“, *Journal of European Public Policy*, Vol. 19, Iss. 2, 2012

²¹ Euroskop, „Vznik Eurozóny 1999“, [citováno 11. duben 2016], <https://www.euroskop.cz/749/sekce/vznik-eurozony-1999/>

²² Euroskop, „Aktuální stav“, [citováno 11. duben 2016], <https://www.euroskop.cz/744/sekce/aktualni-stav/>

²³ Ustanovení Smlouvy o ECB, čl. 282

²⁴ Oldřich Dědek, „Řídící orgány ECB“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/evropska-centralni-banka/ridici-organy-ecb>

²⁵ Oldřich Dědek, „Řídící orgány ECB“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/evropska-centralni-banka/ridici-organy-ecb>

²⁶ Jean-Claude Piris, „[The Future of Europe. Towards a Two-Speed EU?](#)“, Cambridge, 2012, str. 3

²⁷ European Commission, „[The Euro Plus Pact](#)“, European Political Strategy Centre, Issue 3, 8. květen 2015, str. 3

²⁸ European Commission, „[The Euro Plus Pact](#)“, European Political Strategy Centre, Issue 3, 8. květen 2015, str. 1

²⁹ Jean-Claude Piris, „[The Future of Europe. Towards a Two-Speed EU?](#)“, Cambridge, 2012, str. 3

³⁰ Ibid.

³¹ European Commission, „Completing Europe's Economic and Monetary Union“, [citováno 11. duben 2016] http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/president/pdf/5-presidents-report-en_pdf/

- ³² EurActiv.cz, „V EU začal platit fiskální pakt, zatím se týká 15 zemí“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/v-eu-zacal-platit-fiskalni-pakt-zatim-se-tyka-15-zemi-010506>
- ³³ Jan Famfule „Eurozóna má (další) nástroj na hlídání národních rozpočtů“, [citováno 11. duben 2016], <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-61372000-eurozona-ma-dalsi-nastroj-na-hlidani-narodnich-rozpocctu>
- ³⁴ ČTK, „Vláda schválila fiskální pakt, řídit se jím bude až po přijetí eura“, [citováno 11. duben 2016], <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/vlada-schvalila-fiskalni-pakt-ridit-se-jim-bude-az-po-prijeti-eura-1072165>
- ³⁵ Adéla Denková, „Vláda má jasno: Česko chce podepsat fiskální pakt EU“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/vlada-ma-jasno-cesko-chce-podepsat-fiskalni-pakt-eu-011670>
- ³⁶ Jan Famfule „Eurozóna má (další) nástroj na hlídání národních rozpočtů“, [citováno 11. duben 2016], <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-61372000-eurozona-ma-dalsi-nastroj-na-hlidani-narodnich-rozpocctu>
- ³⁷ ČTK, „Vláda schválila fiskální pakt, řídit se jím bude až po přijetí eura“, [citováno 11. duben 2016], <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/vlada-schvalila-fiskalni-pakt-ridit-se-jim-bude-az-po-prijeti-eura-1072165>
- ³⁸ Jan Famfule „Eurozóna má (další) nástroj na hlídání národních rozpočtů“, [citováno 11. duben 2016], <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-61372000-eurozona-ma-dalsi-nastroj-na-hlidani-narodnich-rozpocctu>
- ³⁹ Evropská rada/Rada Evropské unie, „Bankovní unie“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/banking-union/>
- ⁴⁰ Think-tank Evropské hodnoty, „Jaké jsou limity a potenciál rozšíření bankovní unie v EU?“, [citováno 11. duben 2016], <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-65162540-jake-jsou-limity-a-potencial-rozsireni-bankovni-unie-v-eu>
- ⁴¹ Think-tank Evropské hodnoty, „Jaké jsou limity a potenciál rozšíření bankovní unie v EU?“, [citováno 11. duben 2016], <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-65162540-jake-jsou-limity-a-potencial-rozsireni-bankovni-unie-v-eu>
- ⁴² Think-tank Evropské hodnoty, „Jaké jsou limity a potenciál rozšíření bankovní unie v EU?“, [citováno 11. duben 2016], <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-65162540-jake-jsou-limity-a-potencial-rozsireni-bankovni-unie-v-eu>
- ⁴³ Evropská komise, „Schengenský prostor“, [citováno 11. duben 2016], http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/schengen_brochure/schengen_brochure_dr3111126_cs.pdf
- ⁴⁴ Euroskop, „Aktuální stav“, [citováno 11. duben 2016], <https://www.euroskop.cz/742/sekce/aktualni-stav/>
- ⁴⁵ Ministry of defence, „EU – The Danish Defence Opt-Out“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.fmn.dk/eng/allabout/Pages/TheDanishDefenceOpt-Out.aspx>
- ⁴⁶ Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a související akty. [1997] 97/C 340/01. Čl. 2 odst. 9, [citováno 11. duben 2016], <http://www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf>
- ⁴⁷ Nepočítaje dohodu dojednanou na Evropské radě konané ve dnech 18. – 19. února 2016, tyto výjimky totiž ještě musejí projít klasickým legislativním procesem v rámci Unie a musí je oficiálně schválit všech osmadvacet členů EU.
- ⁴⁸ Mark Briggs, „Europe ‘à la carte’: The whats and whys behind UK opt-outs“, [citováno 11. duben 2016] <https://www.euractiv.com/section/uk-europe/linksdossier/europe-a-la-carte-the-whats-and-whys-behind-uk-opt-outs/#ea-accordion-issues>
- ⁴⁹ Wikipedia, „Opt-outs in the European Union“, [citováno 11. duben 2016], https://en.wikipedia.org/wiki/Opt-outs_in_the_European_Union#Irish_protocol_on_the_Lisbon_Treaty
- ⁵⁰ Evropská komise, „Poprvé v historii EU: posílená spolupráce na pomoc mezinárodním manželským párům vstoupila v platnost“, [citováno 11. duben 2016], http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1035_cs.htm
- ⁵¹ Pavlína Kohutičová, „Posílená spolupráce: Nová dimenze evropské integrace“, Mgr. Magisterská diplomová práce, Masarykova univerzita, 2011), https://is.muni.cz/th/107375/fss_m_a2/DP_Posilena_spoluprace_Kohuticova.pdf
- ⁵² V současné době je navržena také další oblast, kde by mohl být mechanismus Posílené spolupráce využit. Jedná se o problematiku majetkových poměrů v manželství a registrovaném partnerství, kdy jsou v obou případech partneři z různých členských států EU. Nicméně celá procedura je zatím v procesu.
- ⁵³ Debating Europe, „Arguments for and against a two-speed Europe“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.debatingeurope.eu/focus/infobox-arguments-for-and-against-a-two-speed-europe/#.VugkqfnhDIW>
- ⁵⁴ Debating Europe, „Arguments for and against a two-speed Europe“, [citováno 11. duben 2016], <http://www.debatingeurope.eu/focus/infobox-arguments-for-and-against-a-two-speed-europe/#.VugkqfnhDIW>
- ⁵⁵ Ibid.
- ⁵⁶ Ibid.

© **Evropské hodnoty z.s. 2016**

Think-tank Evropské hodnoty je nevládní odborná instituce bránící liberální demokracii.

Naší vizí je svobodné, bezpečné a prosperující Česko ve střední Evropě, která je pevnou součástí Západu.

Pomáháme čelit agresivním režimům, radikalizaci uvnitř společnosti, šíření autoritářských tendencí a extrémistických ideologií včetně islamismu.

Politikům předkládáme odborná doporučení a systematicky sledujeme a hodnotíme jejich práci. Za základní prvky vysoké politické kultury považujeme aktivní občany, zodpovědné politiky a soudržnou společnost, která sdílí hodnoty svobody a demokracie.

Od roku 2005 se jako nevládní nezisková organizace, která není spojena s žádnou politickou stranou, věnujeme výzkumné a vzdělávací činnosti. Vedle vydávání odborných publikací a komentářů pro média, pořádáme konference, semináře a školení pro odbornou i širší veřejnost. Na svých akcích zprostředkováváme dialog mezi politiky, odborníky, novináři, podnikateli i studenty.

THINK-TANK EVROPSKÉ HODNOTY

Vlkova 36, 130 00 Praha 3

info@evropskehodnoty.cz

www.evropskehodnoty.cz

facebook.com/Evropskehodnoty